

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งนั่นคือ การพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศ การที่ประชากรจะมีคุณภาพที่ดีได้นั้นจะต้อง เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี มีคุณธรรมดี มีสุขภาพดี สุขภาพของประชาชนเป็นสิ่งบ่งบอกถึง ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ อริสโตเติลได้กล่าวไว้ว่า "ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ จะต้องมีสุขภาพดีเสียก่อน" การมีสุขภาพดีนั้นเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา จนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การให้การศึกษาด้านสุขภาพจึงควร เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครองและจากโรงเรียน ซึ่งผลจากการศึกษาอบรมจะมีผลทำให้เด็กเจริญเติบโตมีสุขภาพดีตลอดไป เด็กวัยก่อนเรียนช่วงอายุ 3-5 ปี มักจะมีปัญหาสุขภาพ (สำรวจนเขตการศึกษา : 7) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองคิดว่าเด็กโตพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้บ้างแล้ว โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในเขตเมือง พ่อแม่ผู้ปกครองมักนำเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน แต่ในเขตชนบทไม่มีโรงเรียนอนุบาลดังกล่าว จึงทำให้เด็กวัยก่อนเรียนที่อยู่ในเขตชนบทมีปัญหาด้านสุขภาพและเมื่อถึงวัยเข้าเรียนจะ ไม่มีความพร้อมในการปรับตัว เข้ากับสังคมในโรงเรียนแล้วยังขาดทักษะในการเตรียมความพร้อมการอ่านและการเขียนอีกด้วย

จากการสรุปผลการพัฒนาการศึกษาาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (2525-2529) ที่ผ่านมามีได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาคือ เด็กประถมศึกษาในชนบทไม่สามารถเรียนให้ทันตามกำหนดไว้ในหลักสูตร เนื่องจากเด็กเหล่านี้ขาดการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนมีการตกชั้นใน ป. 1 มาก จากสถิติปี 2524 มีนักเรียนตกชั้นร้อยละ 19 บางท้องถิ่นถึงร้อยละ 35 จากการศึกษาย้อนพบว่า นักเรียนไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ ก่อนเข้าเรียนแทบทั้งสิ้น และเมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ 1 ปี แม้จะไม่สามารถดำเนินการได้ทุกท้องถิ่นก็ตาม แต่ปรากฏว่า อัตราการตกชั้นของเด็ก ป. 1 ลด

ลงเหลือร้อยละ 12 ในปี 2527 (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) โดยมุ่งส่งเสริมเอกชนให้จัดการศึกษาในเขตเมือง รัฐจะขยายเฉพาะในเขตที่ชนบทโดยมุ่งหวังว่าปีสุดท้ายของแผนปี 2534 จะมีเด็กวัยก่อนเรียนประมาณ 1,400,000 คน ได้เข้าโรงเรียนอนุบาลหรือศูนย์พัฒนาเด็กโดยมีสัดส่วนของรัฐกับเอกชนจะเป็น 78 ต่อ 22 ช่วยลดความไม่เสมอภาคด้านบริการของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมความพร้อมแก่เด็ก พัฒนาเด็กตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาให้ถูกหลักวิชาการ หลักจิตวิทยา กฎระเบียบ การทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นการคัดสิ่งแวดล้อม บริการด้านสุขภาพ และประสบการณ์ในวัยนี้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นหากสามารถปูพื้นฐานให้แก่เด็กได้ดีให้เด็กมีเจตคติที่ถูกต้อง มีลักษณะนิสัยที่ดี เด็กจะเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย: **จิตใจ** อารมณ์ และสังคมได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปผลการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม เด็กที่ผ่านการเตรียมความพร้อมจะมีการเรียนดีกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านการเตรียมความพร้อม ลดการตกชั้นในชั้นประถมศึกษาปีหนึ่ง การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในชนบท ช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในด้านการอบรมลักษณะนิสัย ลูณิสัย กิจนิสัย เด็กที่เคยผ่านการเรียนชั้นอนุบาล (เด็กเล็ก) จะมีลักษณะนิสัย ลูณิสัย กิจนิสัย ดีกว่าเด็กที่ไม่เคยเรียน และที่สำคัญผู้ปกครองมีความต้องการให้บุตรและธิดา เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6)

ปัจจุบันหน่วยงานที่จัดทำดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กวัยก่อนเรียนมีหลายหน่วยงานได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร กรมอนามัย กรมการค้าสินค้า กรมการฝึกหัดครู กรมส่งเสริมศึกษา (การศึกษาพิเศษและการศึกษาลงเคราะห์) โรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงเด็กของเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย กองบัญชาการ ตำรวจตระเวนชายแดนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จากสถิติปี 2528 ปรากฏว่าการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมที่จัดให้เด็กหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการรวมกันได้เพียง 30% ของเด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปี ซึ่งนับว่าน้อยมาก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานใหญ่ที่จัดทำดำเนินงานให้การศึกษแก่เด็กวัยก่อนเรียน จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาเป็น 3 ประเภทคือ

อนุบาลศึกษา เป็นการคัดการศึกษา ก่อนภาคบังคับกลุ่มอายุ 3-5 ปี หลักสูตร 2 ปีคัดในเขตเมือง และหลักสูตร 2 ปีในเขตชนบท (ที่มีความพร้อม) ประเภทที่ 2 เป็นอนุบาลหลักสูตร 1 ปี (ชั้นเด็กเล็ก) คัดในเขตชนบทและประเภทที่ 3 เป็นการบริบาลศึกษาหลักสูตร 3 ปี คัดในโรงเรียนอนุบาลเขตเมืองเพื่อการทดลองวิจัยเท่านั้น จากสถิติปี 2529 มีโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่อนุบาลถึง ป. 6 จำนวน 1,664 โรงเรียน โรงเรียนที่เลื่อนชั้นเด็กเล็กถึง ป. 4 จำนวน 423 โรงเรียน โรงเรียนที่เปิดเลื่อนชั้นเด็กเล็ก ถึง ป. 6 จำนวน 17,778 โรงเรียน นอกจากนี้เลื่อนชั้น ป. 1 ถึง ป. 4 และชั้น ป. 1 ถึง ป. 6 รวมมีโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสิ้น 31,353 โรงเรียน จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทั้งหมด 835,616 คน แยกเป็นอนุบาลศึกษา 11,055 คน อนุบาลชนบท 67,583 คน และชั้นเด็กเล็ก 654,978 คน (สถิติสำรวจเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2530)

โรงเรียนประถมศึกษาในชนบทเริ่มรับเด็กวัยก่อนเรียนจากคำขอร้องของผู้ปกครอง ทำให้โรงเรียนเปิดชั้นเด็กเล็กอย่างไม่เป็นทางการ การเรียนการสอนคัดปนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งบ้าง คัดแยกไว้ตามมุมห้องบ้าง บางโรงเรียนคัดสร้างอาคารเรียนชั่วคราวขึ้น ในปัจจุบันมีการกำหนดหลักสูตรเป็นแนวทางในการคัดประสบการณ์ มุ่งทางด้านเตรียมความพร้อมการเรียน การอ่าน สำนักรงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กล่าวถึงปัญหาไว้ว่า ประการแรกยังขาดคุณภาพและความเข้าใจในเรื่องการบริการเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็ก ในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 จะเน้นการพัฒนาครู ผู้ให้การนิเทศฯ ให้แหล่งบริการที่มีในท้องถิ่น วิทยาลัยครู มหาวิทยาลัย โรงเรียนอนุบาลของรัฐ ปัญหาประการที่ล่องได้แก่ การคัดประสบการณ์แก่เด็กไม่ควรเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งควรคัดให้เด็กได้พัฒนาทุก ๆ ด้าน ประการที่สามการคัดสถานที่ยังไม่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก ปัญหาประการสุดท้ายคือ การร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : 4-5)

วัตถุประสงค์ของการคัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษานั้นโดยหลักใหญ่เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน รักการเขียน เล่น พักผ่อนถูกต้อง ช่วยตัวเองตามกิจวัตร ปลูกฝังให้เด็กมีสติใจกว้าง ร่าเริง แจ่มใส ควบคุมอารมณ์ เล่นกับผู้อื่นได้ มีความพร้อมทางด้านประสาทสัมผัส การสังเกต รู้จักธรรมชาติรอบ ๆ ตัว โรงเรียนอนุบาลมักเน้นทางด้านวิชาการจนลืมถึงความสำคัญด้านอื่น ซึ่งในชนบทมีปัญหาด้านสุขภาพ จึงควรเน้นการสร้างเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก มากกว่าการเล่นอ่านเขียน (สารสนเทศการศึกษา : 7)

การคัดโครงการลู่ภาพในโรงเรียนประถมศึกษา (โครงการลู่ศึกษาล่ายการศึกษา) คัดขึ้นเพื่อส่งเสริม และแก้ไขปัญหาลู่ภาพพัฒนาลู่ภาพเด็ก ประกอบด้วยงานหลัก 3 ด้านคือ การคัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกลู่ลักษณะ การคัดบริการลู่ภาพ และการคัดการเรียนการสอนลู่ศึกษา (ลู่ชาติ โลมประยูร 2526 : 63) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการบริหารกิจกรรม ทั้ง 3 ด้านนี้ นอกจากนี้ ครูที่ดูแลเด็กเล็กเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กที่จะช่วยพัฒนาตามต่าง ๆ แก่เด็ก มีโอกาสเห็นพัฒนาการทางด้านลู่ภาพของเด็กมากที่สุด เป็นผู้ปลูกฝังลักษณะนิสัย ลู่นิสัย กิจนิสัย เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีลู่ภาพดีต่อไปในอนาคต

จากรายงานการวิจัยโครงการนำร่อง การคัดขึ้นเด็กเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในพื้นที่ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ (38 จังหวัด) และพื้นที่ที่มักเรียน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย (25 จังหวัด) ในปี 2525-2529 จำนวน 23 จังหวัด พบว่าหลักสูตรที่คัดให้แก่มักมีปัญหาเรื่องสื่อการเรียนการสอน การผลิตอุปกรณ์ การศึกษาความรู้และนำไปปฏิบัติ ไม่มีบัตรลู่ภาพ เครื่องเล่น สำนามไม่พอ ยาดอาหารเสริม ผู้บริหารขาดความสนใจไม่มีความรู้เรื่องการคัดประสบการณ์ขึ้นเด็กเล็กซึ่งจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ทั้ง 5 จังหวัดได้แก่ จังหวัด ปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดสมุทรสาคร ไม่อยู่ในโครงการวิจัยนำร่องของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงกล่าวได้ว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยลู่ภาพและปัญหาการคัดค่าเงินงานการพัฒนาลู่ภาพมักเรียนขึ้นเด็กเล็กด้านการคัดสิ่งแวดล้อม การบริการลู่ภาพ และการเรียนการสอนเกี่ยวกับลู่ภาพ ปัจจุบันจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ทั้ง 5 จังหวัดดังกล่าวเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม กลไกกรรม มีสินค้าส่งออก พืชเศรษฐกิจหลัก ผลิตภัณฑ์จากทะเล มีการคมนาคม การสื่อสารสะดวก เป็นพื้นที่ขยายเขตเมืองของรัฐบาลให้เป็นศูนย์กลางความเจริญรอบเขตกรุงเทพมหานคร กระฉวยกิจกรรมอุตสาหกรรมที่เป็นระบบ ประชาชนส่วนใหญ่ทำงานในระบบอุตสาหกรรม ความต้องการของผู้ปกครองในการให้เด็กช่วยก่อนเรียนเข้าโรงเรียนจึงมีมาก เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลของเอกชนที่ผู้ปกครองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทั้งยังตั้งอยู่ในเขตเมือง การเดินทางไม่สะดวก โรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทเมื่อเปิดรับขึ้นเด็กเล็กจึงมีนักเรียนมาก บางโรงเรียนต้องคัดมากกว่า 1 ห้องเรียน ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงสภาพการคัดค่าเงินงาน และปัญหาในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาหลักสูตร 1 ปี (ขึ้นเด็กเล็ก) ว่าโรงเรียนสามารถค่าเงินงานโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง "ลู่ภาพและปัญหาการคัดค่าเงินงานการพัฒนาลู่ภาพมักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ยาติ เขตการศึกษา 1" เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาตัวการ
 ค่าดำเนินงานพัฒนาสุขภาพนักเรียนชั้นเด็กเล็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการคัดค่าดำเนินงาน การพัฒนาสุขภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา
 ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ
 ศึกษา 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาในการคัดค่าดำเนินงานระหว่างโรงเรียนที่
 เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาก่อนปี 2528 และโรงเรียนที่เปิดสอนหลังปี 2528

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูประจำชั้นเด็กเล็ก
 ที่เกี่ยวข้องการคัดค่าดำเนินงานการพัฒนาสุขภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาในต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 ด้านการคัดสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 ด้านการคัดบริการสุขภาพ
 - 1.3 ด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับสุขภาพ
 - 1.4 ด้านการคัดค่าดำเนินงานการพัฒนาสุขภาพนักเรียน
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้นอนุบาลหกลูกสูด
 1 ปี (ชั้นเด็กเล็ก) เท่านั้น
3. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากร 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำ
 ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กก่อนปี 2528 และเปิดสอนหลังปี 2528 ในเขตการ
 ศึกษา 1
4. การวิจัยนี้มีขอบเขตเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดคือ นครปฐม นนทบุรี ปทุม
 ธานี ลุ่มพรปราการและลุ่มทราคร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิจัยนี้ผู้วิจัยไม่คำนึงถึงขนาดโรงเรียน

2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ถือเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด
3. ผู้วิจัยถือว่าตัวอย่างประชากรหรือผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้นข้อมูลที่ได้นี้ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้
4. ไม่คำนึงถึงผลกระทบจากโครงการสุขภาพของโรงเรียนที่ผิอยู่เดิม เน้นเฉพาะอนุบาลหรือเด็กเล็กเท่านั้น

คำจำกัดความในการวิจัย

การพัฒนาสุขภาพ หมายถึง การจัดทำ การปรับปรุง ส่งเสริมสุขภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา กระทำโดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยก่อนเรียน

การส่งเสริมสิ่งแวดล้อม หมายถึง การส่งเสริมประกอบโรงเรียนในด้านกายภาพ อันมีผลต่อสุขภาพ ความสะอาดกลบภายในการทำกิจกรรมของบุคคลหรือกลุ่ม รวมทั้งการทำให้มีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

การบริการสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานที่กระทำโดยครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุขพยาบาล ทันตแพทย์ แพทย์ ครู และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประเมินสภาวะสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ คุ้มครองสุขภาพนักเรียน

การเรียนการสอนเกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อพัฒนาความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของนักเรียนให้เป็นประโยชน์แก่สุขภาพทั้งของตนเองและผู้อื่น

การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาแก่เด็กวัยก่อนเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา เฉพาะการจัดอนุบาลศึกษาหลักสูตร 1 ปี (ชั้นเด็กเล็ก)

เด็กวัยก่อนเรียน หมายถึง เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี เข้าเรียนในชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

เขตการศึกษา 1. หมายถึง การจัดการศึกษาในจังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร